

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Et Institvto S. Ignatii Societatis Iesv Fvndatoris.
Libri Qvinque**

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1665

XXXI. Mors Ignatij sui contemptu insignis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10840

tam hominibus sanctimoniam laude, literarumque insignibus, quorum alij in Lusitania, Apostolorum cognomentum nacti; in consessu totius Ecclesiam alij apud Tridentum, cum admiratione auditi; alij ad summos etiam expetiti honores; duplici gloria tam promeriti honoris, quam reiecti; destinati alij ad res Ecclesiam ab sede Apostolica Nunciij, & hæc quidem vidit Ignatius, at securus maiorum atque meliorum, quorum essent hæc tantum præludia. Nam Iulio, tertio, ægrotans, rogatusque ab suis annorum aliquot à Deo inducias petere, ne Societatem nondum planè firmatam desereret, respondit, Primi, Dei bonitate, vt confido fuerunt boni; succedent iis alij meliores; secundis tertij etiam meliores, vtpote qui præter strenuitatem agendi foris, interiore vti sunt disciplina tunc ad vnguem perfecta, & legum suarum obseruatione accuratissime obstructa. Fructus denique vidit suorum Exercitiorum vberimos totam passim excolentium Europam: vidit labores filiorum magnis à Deo fortunatos successibus, qui cum perferrentur ad eum assidue, tantum infundebant in eius animum beatissimæ voluptatis, quantum ex oculis ciebant dulcium lacrymarum. Sic Dei amore inexploro flagrans, & votorum compos quibus insudarat, velut præter discessum, nihil iam in vita superesset, totus ad cælum anhelabat.

XXXI.
Mors Ignatij
sui contem-
ptu insignis.

Postquam igitur Deo visum desiderio eius annuere, id ita fieri voluit, vt ne quæ precibus filiorum, paterno discessui mora, denuo interponeretur: cum enim iacenti ante aliquot annos supremam horam instare crederent, circa lectulum flentes, & supplices à Deo flagitabant, ne se patre tam caro orbareret, quo vno Societas inter sæuissimos conflictus, & minas exitij sustentabat sese: etsi enim erant postremis his annis Ignatius exhaustus virum, minus iam habilis regendo, eamque ob causam Francisci Borgiæ, cui per Hispaniam vices suas in nostros commiserat valdè amplam fecerat potestatem; sed pro constanti habebant Patres Societatem propter illum à Deo seruari, eiusque apud illum eximia gratia fulciri; ad hæc nimitum quantum intererat, præsentis eius exemplo fingi, & consolatione assidua erigi. Ergo Iulio ineunte anno 1556. valetudine solito grauius afflictus, sensit aliquot illos quos sibi morbus vindicabat dies, exilij sui fore reliquias; eiusque etiam aliquanto prius minimè dubius, Leonoræ Mascarenia, quasi per literas valedicens, aiebat se vltimum ad eam scribere, suas illi ad Deum preces deferere, cui futurus iam esset in cælo propior, quas vti eatenus fecerat, impensurus interim esset dum viueret. Armis tunc, & milite strepebat Roma ob bellum aduersus Neapolim; ea re vehementer dolens mœrensque vir sanctus, secessum aliquem optauit velut in breuem à tumultu, & molestiis quietem, seu magis in solitarium proximi exitus apparatus. Locum sibi delegit in prædio quod paulo ante Rom. Collegio inter S. Balbinæ, & Thermas Antoninianas ipse coëmerat: veriti patres ne id cælum, cui nullus suberat à quo emendaretur habitator, per æstatem illi foret infestius, rem coram in dubium vocare; ille in suis, sui nunquam tenax,

tenax, medici iudicium quarere, is erat Petronius ei peramicus, qui loco diligenter inspecto, negavit quicquam ab eius aura metuendum. His confusus, & Societate Polanco, & Madridio commendata eò se recipit, sed breue id otium degustarat, cum debilitatem iam inueteratam, tantus auxilium defectus, vt domum fuerit reportandus. Haud tamen id aliter acceptum quam pro fortuito accessu imbecillitatis qua pridem languebat, cui succurri magis censebant medici congruo alimento quam pharmaco, & ne tenui quidem, qua tentabatur febricula, de remedio aliquo videndum, iudicabant; denique aliis tunc domi aegrotis, cum multum timeretur, nulli erat suspectus Ignatius. At ipse voti quamprimum fruendi conscius, & promissionis diuinæ moras, & momenta subducens, cum Deo, & secum silentio profectioem suam adornabat, vt eam tacitus, ac furtim prope modum, quod optarat, obtineratque contra spem omnem diligentiae humanæ, iniret. Sanctissimo Christi corpore refectus, altero post die Polancum accersit, quem annos complures, ab secretis habuerat, suprema eius ad illum verba, & die proximo ad Deum transitus, Patrumque ex eo sensus, ex Polanco, quam ex me gratius cognoscetur, hanc de iis ad omnes qui per vniuersam Societatem tum præerant dedit Epistolam. [Pax Christi, &c. Ex his R. V. cum suis cognoscet, sic Deo placitum, vt hinc optimum patrem nostrum Magistrum Ignatium ad se euocaret, Iulij ultimo, hebdomadae sexto, pridie S. Petri in vinculis in libertatem electorum ex mortalitatis vinculo assertum. Sic demum beatus Dei seruus diuturni voti compos factus, quo multos iam annos Dei, ac Domini laudandi cupidus, cœlestem patriam spirabat, quamuis interea peregrinandi labor ferretur ab eo patienter, & fortiter. Quod autem nobiscum hactenus fuerit, Dei munere factum est, vt cœpta per eum Societas, illius exemplis, prudentia, & auctoritate, sanctisque precibus corroboraretur; nunc missis utcumque firmatae radicibus crescentique, ac frugem tot latè mundi plagis ferenti, eundem abstulit, vt eò vberius diuinos illi affluxus exoraret, quo fonti bonorum esset propinquior. Domi quidem hic, & in Collegiis, vt sensu non careat maximo, obitus tanti patris cuius dulci presentia orbamur; sed caret dolore hic sensus, habentque lachrimæ, suauitatem quandam religiosæ consolationis, & augentur eius absentia spes, & alacritas animorum. Videbatur, ad eum quod attinet, longis ipsius laboribus quies tandem deberi; morbis solida sanitas; lacrymis, & perpeffioni continuæ, felicitas immortalis. Ad nos autem quod spectat, non videtur eius dolendum iactura, quem illic habemus, vnde nobis illius ardentissima caritas, expectationem addit solito ampliorem, fore scilicet, vt Dei bonitas, communi Ecclesiæ bono Societatem virtute, numero, & sedibus, eo intercessore promoueat. Sed optat opinor; R. V. nosse distinctius cuiusmodi (beati nunc in cœlo) Patris nostri ad Deum transitus fuerit, Domi complures, & quidem grauius ex morbo iacebant, inter quos P. Magister Lainius, & D. Ioannes de Mendoza. Patrem nostrum Ignatium etiam

aliqua tentabat valetudo, ex febris dierum quinque, aut quatuor, sed leui aded, vt ex arteria vix discerneretur; ac licet magnopere debilis langueret, id tamen cum præter solitum nihil esset, nullam nobis suspicionem faciebat. Die Iouis cum me aduocasset, iussu valetudinis curatore tantisper exire, monuit, tunc demum opportunum videri, vt Pontificem adirem, significarem de ipsius periculo extra spem omnem valetudinis posito, ac supremam ab eo adprecationem tum sibi, tum P. Lainio cuius tunc etiam dubia erat salus demissè rogarem; adderemque; vt ante, in terris dum ageret, preces ad Deum quotidie pro illo fudisset, facturum se idem impensius, si se diuina bonitas in cælum admitteret. Ad hæc, aio, ex ea inualetudine medicos nihil metuere, quod in ea febriculam vix deprehenderent, ne dum aliquid lethale; me vero confidere, aliquot ei Deum propitium vitæ annos in sui obsequium additurum. Quibus ille; ita, me vndique destitutum, inquit, viribus sentio, vt nihil restet, nisi animam agam. Conatus hic tamen sum illum erigere, fiducia vitæ longioris, quam planè illi futuram sperabam; adieci me apud Pontificem quod mandabat facturum, sed cum dandæ essent sub vesperam in Hispaniam literæ, quæsiui possemne Pontificis aditum in diem alterum differre; at ille quantò citius ait tanto id mihi acceptius; age tamen vt lubet; hodie an cras, tu videris. Ego vt possem Pontifici certius ex iudicio medicorum nuntiare de periculo, si quod esset; interrogauit Alexandrum Petronium, eorum archiatrum, nobisque peramicum; petiique ex eo, mihi bona fide, vt morbi statum ediceret, retulique quod ipse parens noster de extremo suarum virium defectu sentiebat. Sed ille me in diem posterum distulit, quod nihil dum tunc noui acciderat, vnde pronuntiare in futurum posset. Ergo secutus quod solet humana cautio, in diem veneris adire Pontificem reieci. Sub noctem vero cum doctore Madridio in iacentis cubiculum redimus, & prima iterum noctis hora, cœnanti adsumus, de negotio quodam Collegij cum eo tractamus, quæ tam expedito peregit animo, vt ego omnium securus, nihilque hinc periculi veritus, ad somnum concederem: Die insequentis sub exortum solis ad eum reuersi, in extremis agentem reperimus. Hic ego properè ad S. Petri magna doloris significatione Pontifex nuntium excepit, prolixè abeunti bene precatus est, & quicquid aliud poterat in Paris gratiam concessit, qui hora, post solis exortum secunda adstantibus circum patribus, Madridio, Frusio, & aliis, placidissimè animam efflauit. Mirati sumus beati senis humilitatem sanctam, qui certus de proximo discessu, neque nos accersere voluit, solemni donandos adprecatione; nec de successore quidquam indicare; nec nominare sibi Vicarium; nec obsignare constitutiones; nec eorum aliquid agere, quæ sunt alioqui Dei seruis, eo vitæ actu supremo satis familiaria; certum vero fuisse instantis obitus, pridie quàm is contingeret, ostendit; cum nihil vnquam eum audisse meminerrim tam liquido futurum dicere, vt de hoc obitu; & de adfuturo ad nostram Romæ leuandam inopiam comite, qui vertente anno, eodem tempore

tempore adfuit. Verum de se ipse tam abiectè, & humiliter sentiens, nolensque in alio Societatis fiduciam quam in Deo recumbere, vulgari more à nobis recessit, exorauitque forsitan à Deo, cuius vni studebat gloriæ, ne quid mortem suam insignem faceret, vt viuens semper peculiaria Dei dona secreto presserat, demptis aliquibus, quæ in lucem proferri, exempli ratio iubebat. Simili modo sapientia diuina, suos quidem interdum miraculis decorat, vt iis sub sensum cadentibus illos permoueat, qui subtilioribus minimè tangerentur. Aliàs vero miraculi vice, virtutum ingentium fructus mirabiles, amicis largitur, diuinæ testes non dubios gratiæ, aliorumque animi donorum, apud illos, quibus est purgator oculus ad excipiendos fidei radios, quam videtur Deus inisse rationem cum Societatis capite; vt eam pariter cum membris ipsius reliquis obseruat, dum magnis motibus, & conuersionibus animorum vbique, apud omnes, in Societate, & foris, ope tam debiliū operarum patris, ostendit Dei digitum hic esse. Redeo ad Patrem nostrum, cum ad occurrendum putredini, condiri cadauer placuisset, eximerenturque ad hoc intestina, admirationi, & exemplo fuit, quod comparuere vacua, exsucca, arida, quæ sunt à peritis pro indicio habita tum insolentis inediæ cui se inde ab tyrociniō perfectæ virtutis assuefecerat; tum constantiæ, ac fortitudinis vultu semper eodem & alacri: tantum laborum, ad eò exhausto corpore durantis, eius item inediæ quam dixi, argumentum fuere calculi, in contracto, illius, & indurato iecore reperti, confirmatumque quod bonus senex Iacobus Equia, beatæ memoriæ aiebat, pridem Patrem nostrum miraculo viuere, nec enim capio, sic læso iecore, quo pacto vitam retineret, nisi Deo vitalia marcida supplente, vt Societatis necessitatibus seruetur. Distulimus in seram vespeream diei Sabbathi beati corporis sepulturam, fuitque ad illud concursus ingens, & summa religio etsi loco eodem in quo obierat, nondum in publico iaceret compositum. Alij manibus, pedibus alij oscula figere, coronas alij precatorias admouere; quidam ægrè repelli, qui segmenta vestium aliqua, vel quid simile quod vsu attrectasset indulgeri sibi postulabant; datum tamen meminisse quicquam est, vel ab consciis permissum. Adfuere etiam pictores qui vultus speciem coloribus exceperent, quod is dum viueret, multis petentibus semper negauerat.] &c. huc vsque Polanci literæ; in quibus monendum, religiosam adprecationem à summo Pontifice haudquaquam Lainio nominatim, Ignatium petendam mandasse, sed sibi, & alteri cuius siluit nomen, fuitque is Martinus Olaius, qui tunc sanus, & valens, paucis diebus iura cessit. Verum quod Lainius eò esset redactus, vt biduo post sacro & viatico, & oleo fuerit muniendus. Putauit Polancus dum Augusti sexto ante morbum Olaij scripsit, certo Lainium tacito nomine ab Ignatio designatum. Quod animaduertit ipsemet Polancus, emendauitque tertio quas nobis reliquit historiarum volumine; ego tum rebus ex vero illustrandis notare debui, tum vt obuiam item collaturis Polanci Epistolam, cum vaticinio Ignatij qui Lainio frequenter prædixerat,

xerat, futurum sibi in Societate regenda successorem.

XXXII.
*Statura &
habitus
corporis.*

Erat Ignatio statura infra mediocrem, oris maiestas, vt plurimum grauis, & in se collecta. Vbi foret beneuolentiæ edenda species, emicabat cor totum ex facie; soloque occurfu, vel accessu plus afflabat hilaris animi, quam aliorum exquisita propensi affectus significatio. Scribit Eleutherius Pontanus, cui fuit diu notissimus, cum in conspectum se daret, mox ad grauitatem ac modestiam composuisse circumstantes; sibi vero delicti cuiuspiam conscios non sustinuisse illius presentiam, nec ausos vultum contueri; splenduisseque illius faciem. Quod in sene attrito, & emaciato, indicabat aliquid natura superius; color ei in oliuatum; acres oculi, & viuaces; frons ampla, nasus in summò tantisper eminent, deorsum ad nares planior; caluities capitis, & ex contracto quondam cruce, incessus aliquantum notabilis: temperies indolis mirè ardens, sed virtutis imperio ita edomita, vt pituitosam magis medici dicerent. Eam tamen naturam corporis compositionem ad nutum omnem summæ rationis, sic docuerat effingi, vt vbique affectum æqualiter crederes, nullo præ cæteris instinctu agi, quod æquè motibus præiret omnibus, à nullo traderetur. Quæ meram viuentis ac spirantis effigiem referat pictura nulla est, præter eam quam Alexander Criuellus Mediolanensis, qui post sacra purpura est ornatus, furtiua pictoris opera ex eo duci iussit, secum interim familiariter colloquente, planèque piæ fraudis ignato: nam quæ ex mortuo, & collapsa iam forma ductæ sunt, non reddunt animi spèrmen, illamque potissimum oris dignitatem, & luminum vigorem, eius maximè proprium. Romæ tamen habemus opus Iacobini Conti pictoris excellentis, ex vultu quidem mortui exceptam, sed ex viuentis perfectam imagine, quam tenebat is pictor animo impressam, quod esset solitus apud eum peccata deponere, eumque sapius videre: habetur hæc omnium maximè germana, quod & sit vltima, & doctæ manus penicillo expressa.

XXXIII.
*Qui sensus
sociorum in
obitu Ignatiij.*

Iam quod ait Polancus Romæ nostros morte Ignatiij, delibet os magis teneriore sensu pietatis, quam mœrore afflictos, etiam amantissimi eius essent, eoque vnice Societatem niti persuasum haberent; idem potuit de aliis omnibus extra urbem sociis scribere, vbi primum ad illos Ignatiij obitus peruenit. Videbatur iis lacrymarum dolore, & luctus diffidentia interdictum, quasi nec patris, nec tutoris, nec boni vllius iacturam fecissent. Omnium animos occupauit, gratulatio imprimis lætissima coronatæ demum condigna gloria tanti viri sanctimoniam, & laboris; confidentia deinde tanto certioris ab eo præsidij, quanto iam altior Deoque propinquior, & Societatis labores esset inspecturus, & iis facillè opitulaturus. Vtriusque affectus excepta statim sunt non ambigua pignora; nam quo Romæ momento obierat, matronæ nobili visendus, Bononiæ adstitit. Fuit hæc Margarita Gillia Societati plurimum addicta, totaque in iuuandis pauperibus, in prece, in templis, & nosocomijs. Huius cubiculum die Iulij 31. mane repentino